

శ్రీరస్తు.

విభాచారి శతకము.

సీ॥ కరములుజోడించి కవులకెల్లనుమొక్కి । కవులకన్నబిడ్డ క
మలరాశి । కవులసమముజేయ కరుణింపుమని నాచు । కన్నతల్లి యిది
యే విన్నపంబు॥ ౧. సీ॥ పతిభక్తిగలయశ్శి । పణతులకు నేమొక్కి ।
పతివ్రతల పాదపద్మములకెప్పుడు । సాష్టాంగమొనరింతు స్వాధీనమై
నంత । విభాచారి శతకమిన్నవెంటు॥ ౨. సీ॥ సతిపోరుగలిగిన పతుల
కెల్లప్పుడు । పరముకంటెమిగులప్రాప్తమనగ । యిహముకంటెమిగుల
యిల్లుగనుపించును । వల్లుచురచిపోను పుల్లచుడురు॥ ౩. సీ॥ భూము
లేలుచునుండే భూపతులుతోనైన వైరాబుగల్గిన వాపవచ్చు । దండ
ధరుడువచ్చి దరినిలచుండిన బండయైకొన్నాళ్లు బ్రతుకవచ్చు । గ్రామా
ధికారితో గర్వించియుండినా మొండియైకొన్నాళ్లు మోగవచ్చు । బంధు
వర్గంబుతో బాధలుగలిగినా బహువిధంబులును బ్రతిమాలవచ్చు । ఆలి
తోపోరు హరిహరులకైనగాని అలవిగాదనగవచ్చు పైనజనుకైన । ఆలి
కాదనగవచ్చు ఆగామిగాని॥ ౪. సీ॥ తనయులపోరు తల్లటింపగవ
చ్చు తలిదండ్రులతోపోరు తరమవచ్చు । అప్పులవారితో నొప్పింపుపడ
వచ్చు అధికారులతో జబాబివ్వవచ్చు । యుగుపారుగులతోడ వియ్య
మందగవచ్చు వీలుదప్పితే కయ్యమాడవచ్చు । వెర్రివాళ్ళకును వుపదే
శమివ్వగవచ్చు వేదాంతులను వెక్కిరింపవచ్చు । ఆలితోపోరు హరి
హరిఅజనకైన । గెలువతరమాన గోవిందుడైనగాని । అధములనవచ్చు
యెంతేసి అధికులైన॥ ౫. సీ॥ అష్టాంగయోగంబు లభ్యసింపగవచ్చు

ఆగుమతములను సాధింపవచ్చు । పడుశాస్త్రములనెల్ల చదివించెప్పగవచ్చు వేదంబులను నాల్గువెతకవచ్చు । అష్టాదశపురాణంబులను నేర్వవచ్చు స్వప్నంబుగా గుట్టుబట్టవచ్చు । బ్రహ్మవిద్యకుబంధు బ్రాహ్మణుడుగావచ్చు సర్వాధికారంబు సలుపవచ్చు । ఆలితోడపోరు అలవిగాదనవచ్చు । దేవతులకైన దివిరాత్రులైన । నిదురకంటికిరాదన్న నిజమెగాని । కల్లననరాను కరిరాజుకైనగాని॥ ౬. నీ॥ లనణాబ్దియైనను లక్షంబులేకను యీదగావచ్చు యింకింపవచ్చు । యీతరాకనుచాల లోతులోదిగవచ్చు ఘనపుపాయమున గిట్టెక్కవచ్చు । రక్కసిపొదలలో రాత్రున్నబండ్లొచ్చు త్రాడులేకనుతాడినెక్కవచ్చు । కొండగుహలయందు కాపురగబుండ్లొచ్చు కంకితంబుగయోడనుండవచ్చు । ఆలితోపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । హరిహరులకైన అసులకైనగాని । నరులనశేమకాన నగుబాట్లు సలువిధముల॥ ౭. నీ॥ అడవితిరుగగవచ్చు ఆకులమెయవచ్చు వ్యాఘ్రంబునో నాగాలాడవచ్చు । గుడిగంబులకునైన బుద్ధిజెప్పగవచ్చు పుట్టుపై తలలే బెట్టవచ్చు । అజ్ఞానులకు జ్ఞానమభ్యసింపగవచ్చు నిప్పులువడిగట్టి నిలువవచ్చు । లక్కబొమ్మలనైన నవ్వింపగావచ్చు మట్టివాడకు మరలుబెట్టవచ్చు । ఆలితోపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । భువినగులకైన బుద్ధిమాతులకునైన । పూర్వకృతమట్లు పృథివిలోపుట్టుగాని । ఆలియనరాదు అది దేవతనగవచ్చు॥ ౮. నీ॥ కొండచలువలు రెండుబుగ్గిగట్టగవచ్చు బండలెత్తుక కొండలెక్కవచ్చు । కాట్లరెండును లేక కాసీకినకువవచ్చు కాలమృత్యువని కండింపవచ్చు । కండ్లుమూయుచు ముళ్ళకంపపై నడువవచ్చు కనులనాభుని కరుకులాడవచ్చు । కోటివిద్యలు కొడువలేకుండ నేర్వవచ్చు కోటికైనను పడగలెత్తవచ్చు । కూటికిలేకుంటే కుజనులను కొల్వవచ్చు బూటకంబనె నాటలాడవచ్చు । ఆలితోపోరు అలవిగాదనగవచ్చు । దాసులకునైన దాసులతాతకైన॥ ౯. నీ॥ పెండ్లాముతోచాల పెనుగులాడగవచ్చు పెద్ద కాసులు మెడనుగట్టవచ్చు । చీరెరవికయుబెట్టి సింగరింపగవచ్చు సీతమ్మయనిపేరు పిలువవచ్చు । కూలినాలియుజేసి కూర్చుండబెట్టొచ్చు మావాళ్లుమంచివాళ్ళనగవచ్చు । ఆకలైనప్పుడే నాశ్రయింపగవచ్చు అన్నంబుబెట్టుమని అ

డుగవచ్చు । అడిగినటువంటి లెక్కలు జెప్పవచ్చు కోవ మొచ్చినవేళలో
 కోరరాదు । భారముగజూడ దూరంబునేగవలయు॥ ౧౦. సీ॥ అలిఖో
 పోరాటమవనిజనులకెల్ల చెప్పసిగ్గు చెప్పగొప్పతప్పు । చెప్పకొన్నం
 దున సెగించుటకాని మెప్పురాదుముందు గొప్పబోవు । సాటివారల
 లోన చవకొటపుటయేగాని తేమమవున జన్మచేమయవును నొప్పించుట
 మనసు తప్పిచతరమవున । మెప్పుబోయితిప్పితై నగాని వప్పుకొనికొంది
 రుద్విలో । వివిధగతుల వుండులేగాని సంసారిబంధములను । అందము
 నులేక ఆనందపడవిగనక॥ ౧౧ ॥ సీ॥ అలికేసిన నేరమొనమైకైనను
 గాని । వీడిజెప్పగవశమ వివరమెంచి । లవణాన్నితోడంచ నరులకుశ
 క్యమా । రవ్వగ్గునెడలనచ్చగాని । లోటిపిటవంకకు లోటుమిగలిగిం
 డు । పతికిలోంగనిసతి పత్తివతెన । పట్టెననుకనుగాని పాతరగోటిలో ।
 లోతుతెలియగరాదు లోకులకును । సతిపతులసండు తగవునామాద్య
 మాన । భువిజనులగాని బుద్ధివంతులకుగాని । చూడనిరరాదు చెప్ప
 గానలవిగాదు ॥ ౧౨ ॥ సీ॥ యెలుకకాటుకినుండు । చిలుకపోటుకి
 మండు । ఆలిపోడికిమండు అవనిగలదే । గిరులందురాపాడే తిరులనార్ప
 గవచ్చు । ఆలిపోరార్పగా ఆకుగలదే । శతకంటకవిమైన సర్వాధికా
 రైన । సతినిబోధంప శాస్త్రంబుగలదే । సభలోనచ్చునాడని సాటిచెప్ప
 నగాని । సతిమతికియితన్న మతిముగలదే । ముక్తిమొనటిమూలంబుతె
 లనుకున్న । మూలనుండేటి యాలిచేమూత్రిపు । పడకతీగకపలువి
 ధంబులను కాదా॥ ౧౩॥ సీ॥ సతులచేకొన్నాల్లు సుతులచేకొన్నాల్లు ।
 మతిలేకకొన్నాల్లు వెతలుజెంది । స్వగృహంపోకుచే సంసారములువి
 డచి । సన్యాసియోగంబు సంతసంచి । అటయోగముకొంత గటయో
 గమనికొంత । సిద్ధియోగంబని బుద్ధినిలిపి । తలలుజడలల్లుకొని తరుణు
 లనడబాసి । తత్వవేత్తలమని తపశులమని । యోగదండంబుచేబట్టి
 యోగులమని । చెప్పుకొనుటకు సిగ్గుచేచింతనొంది । సతినిగలువక సాం
 బ్రాజ్యపదవికొరకు॥ ౧౪ ॥ సీ॥ సతిపోరుస్తైపకనే సంసారములు
 విడచి । సన్యాసులై దిరుగు సర్వజగము । సతిపోరుస్తైపకనే సంసార
 ములువిడచి । కాసిరామైశముల్ కథలుచెప్పు । సతిపోరుస్తైపకనే సం

సారములువిడచి । భారమనిగ్రామంబు దూరమేగి । సతిపోరుసైపకనే
సంసారములువిడచి । కానలందున దిరుగుకానిముక్తి భావమదిగాదుబ్ర
హ్మంబు బట్టబైలు । పోరుబడలేక పొరుగుూరు జేరుకొనుట॥ ౧౫ ॥
సీ॥ గయ్యాళిసతియైన గనుడుపతియైనను । గనమురాదు వానిగుణము
బోవు । సర్వకార్యములందు సభమెప్పుగలిగిన । సర్వేంద్రియములకు
సాక్షిగాదు । పగలుచెంద్రునిబోలు పొగగప్పురవిబోలు । కళహీనమగు
వాని కాంతిదొలుగు । వాయువిసరుచునుండే వడిగపారెటిగంగ । కదల
కుండగనుండగలదెభువిని । గనుకతొట్లొటికధలైన కలియుగమున । నరు
లకైనను నరహరికైనగాని । ఆలితోపోరు అనగరాదువినగరాను॥ ౧౬ ॥
క॥ సతికుదరకమతికుదరక । యెత్తులై జగమంత దిరిగియోగంబనియున్ ।
కత్తుత్వంబున కొందరు । కంఠితమనియండ నుండకపటంబనరే ॥ ౧౭ ॥
క॥ సతినిగలువలేక సాధనమనిచెప్పి । సర్వజగము దిరుగ సన్యశించి ।
సర్వశాస్త్రంములను చదిపిచెప్పాలగాని । అసలుగాదు యాలిపోరు
గనరే॥ ౧౮ ॥ గీ॥ యిల్లుగలిచినెడల యిహమంతగెలవచ్చు । పరము
గలువవచ్చు పట్టగానె । యిల్లాలుయిహముల్లు యిడిపించుకోలేక । వీ
ధులందు వీణపాటలనరే ॥ ౧౯ ॥ గీ॥ ముక్తికొరకనిచెప్పి భుక్తికొ
రకైభువిని । భక్తులనితిరిగెటి యుక్తిగనరే । శక్తిరూపమునున్న శ్రీ
మాయలకుజిక్కి । తల్లరింపలేక తప్పుకొనుట॥ ౨౦ ॥ సీ॥ సతిపతివ్ర
తయైన సంతసిల్లుటగాని । సర్వేంద్రియముల సంస్రటముగాదే । సంసా
రసౌక్యమని సంతసిల్లుటగాని । సాకారముకు చాలాఅనిగాదా । తల్లి
దండ్రులుయచుచు తనవిమొందుటగాని । తల్లక్రిందులబుట్ట తప్పుగాదా ।
బహువిధములై నట్టి బంధువర్గంబన్న । బందవీడిననెనుక బండ్లకాదా ।
వచ్చిపోయెటిత్రోవలో ముచ్చువాండ్రు । మచ్చుదెలిపెటివారి నేగచ్చు
నైన । నెతుకవలెననుచు వయరాగ్యభారములను॥ ౨౧ ॥ క॥ అక్క
రత్రోవలుకొందరు । మక్కరచే తిరుగుధరను మాన్గంబనియున్ । చ
క్కగసగ్గురు పదములు । నిక్కంబనికొందరిలను నిజమేదనగా॥ ౨౨ ॥
సీ॥ సతులవిడనాడినా సుతులనెడబాసినా । సాదనంబదిగాదు సంచితం
బు । సంసారమిడిచిన సౌక్యముల్మరచిన । సాధనంబదిగాదు సంచితం

విభాచారి శతకము.

బు! యోగముల్ బట్టినా మోహముల్ వదిలినా! సాధనంబదిగాదు సంచి
 తంబు! దేహముల్ మరచిన్మా దేశ్యముల్ దిరిగినా! సాధనంబదిగాదుసంచి
 తంబు! సాధనంబనగ సాధించె నేర్పుగలుగు! సద్గురువులనగ సంసారబంధ
 ములను! అందమునులేని అనందపదవిన్గొంది॥ ౨౩. గీ॥ వ్రుదురటయ్యర్వి
 లోపల సందులుసాధించెనేర్పు సాధనమనియు॥ గ్రంథము తెరుగనివార
 లు! కందురు తమలోనెతామె తొందరలేక॥ ౨౪. కం॥ విధములు
 తెలియనిచదువులు! చదువరియైకొంతమంది సామంతముచే! శ్రీమం
 తులైనవారలు! యేవంతుననై నగాని హెచ్చుగనుండు॥ ౨౫. కం॥
 గచ్చులచేతనుకొందరు! హెచ్చుగబలుకులును బలికిపెచ్చులువేయ॥
 ముచ్చులుయై ధరలోపల! చచ్చుగ నుండేటివారి సంగతిగనకా॥ ౨౬.
 నీ॥ చావు పుట్టుగరెండు సందునుదెల్పితే! సద్గురుండనుడి సందేహమేల!
 విఘ్నపూజలయందు వివరముదెల్పితే! సద్గురుండనుడి సందేహమేల!
 మంత్రార్చనలకుండె మర్మముదెల్పితే! సద్గురుండనుడి సందేహమేల!
 విశ్వమందున్నట్టి వివరముదెల్పితే! సద్గురుండనుడి సందేహమేల! నీవు
 నేనునుగాదన్న నిజముదెల్పి! నీలవర్ణుడలేడన్న నిజముదెల్పి! మూటి
 పైనున్న దేమిటో ముఖ్యమనుచు! సైకజేసినవాడు సద్గురుడుననరే॥
 ౨౭. గీ॥ వేయవిధముల వేదాంతమనగదీని! వెర్రిభ్రమజెంది వేలు
 కోట్లనగభువిని! వెతలుబడలేక కతలుగా కలదిరుగుట॥ ౨౮. కం॥
 మన్ననజేయని యాలిని! మర్యాదకు లోభమనుచు మాటలచేత॥
 బూటకమాడుచు పూటకు! రేటుకిసరిపడగదెచ్చి రేయుంబగులు॥
 ౨౯. కం॥ ఊరీతిని యాయ్యర్విని! యేరీతియైనై నగాని యేమనలే
 క॥ సతిపోరుకి సందేహముకలదా కమలజకునైన కలలోనైన॥
 ౩౦. కం॥ ధర్మములను మర్మములను! కర్మలు కర్మములుయిట్లు కలి
 యుగమందు॥ కలకాలమునను జరిపే! కడజన్మకు కాంతపోరుకరి
 మకరనరే॥ ౩౧. కం॥ చర్మపునాటకమిదియని! కర్మోపగతులకు
 గాని కాయము స్థిరమా! గానలకేగుటమేలని! జాలముజరిపేరు కొం
 దరనరేజగము॥ ౩౨. కం॥ విధములు అన్నియునున్నని! వివిధల
 విడనాడిపోయి విధిక్రమమనియు॥ తడబడకను కుడియెడమల! నడు

వడిగన్నట్టివారే నరనారాయణుల్ ॥ 33. కం॥ పతిమాటకు జవదా
 టని । సతివిడచాడి నను తప్పున్న అదితప్ప । తప్పప్పులు యీతుప్పకు ।
 మెప్పులు యావత్తుముప్పుమేదిని గనరే ॥ 34. కం॥ సతికుదరని
 సంసారము మతి కుదరనిమాటవలనె మహిలోగనుడి । స్మృతిలేనిపాట
 బోలును । పతులుయెతులై న తప్పువెతికినగలదా ॥ 35. కం॥ పతి
 యాజ్ఞకుమీరినయెడ । సతిసంసారై నగాని యెతియనవచ్చున్ । బిడ్డలు
 పదిమందై నను । గొడనివిడనాడవచ్చు సాడ్లుయైనన్ ॥ 36. కం॥
 ప్రార్థుబంబనెఫలములు । పట్టుగధరనరులనెల్ల పట్టిచ్చునని గుట్టునుదెల
 సిసవారలు । గట్టిగనే నమ్ముమన్న దిట్టముగనరే ॥ 37. కం॥ హరి
 హరుల కలవిగాక నె । అవుతారములెత్తెననుచు అనగావినరే । సురుల
 కు నరులకువశమా । పరిపరివిధములను మనసు ప్రచురించుటయే ॥
 38. కం॥ యాజ్ఞమీరినయాలి నడవిగాభావించి । సాధుజనులపొం
 దు సంగ్రహించి । సరసమెరుగక పోతే । విరసమైననుగాని ధరణిని
 సన్యాసి దాసపోషా ॥ 39. కం॥ సన్ధురునిపైకగానక । పద్మణములన
 ణచలేక సంసారములన్ । సతిపోరుకోర్వలేకను । సర్వంసర్వేశ్వరనుచు
 సంచారములన్ ॥ 40. సీ॥ సతిపోరుకోర్వక సన్యాసితాగాని । సా
 కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక స్వగృహంబిడుగాని । సా
 కారమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సంసారమిడుగాని । సాకా
 రమిడచేటి సాధనేది । సతిపోరుకోర్వక సాధులవుటగాని । సాకారమి
 డచేటి సాధనేది । పోరుగాకను సతితోటి పోటుకెరచి । తోటివాడొక
 సరిమాటలాడవెరచి । పూటకూళ్ళకుబోవగా పూరుకెరచి ॥ 41. సీ॥
 సాగనిబ్రతుకులో సతిపోరుగలిగినా । సాధువేషముకంటె సరసమేది ।
 అప్పులవారిచే నెప్పిగలవేళ్ళ సతి । కప్పగంతులకంటె కరువుయేది ।
 స్నేహధర్మములచే చెలగుచుండెడివేళ్ళ । పిలువనాగినసతి ప్రియముయే
 మి । పలుమారుకొకమారు పలుకనిసతికంటె । ప్రార్థుమనుకంటె
 ఫలితమేమి । అవురసంసారి సౌఖ్యంబు లౌక్యమిదియు । స్త్రీలుకుద
 రని పురుషులు సిగ్గుయేమి । చెప్పవచ్చును శ్రీహరిచిత్తమిదియు ॥ 42.
 కం॥ వ్యభిచారి సతియైన । యేమిగాదనవచ్చు వ్రతచారియైన

తన ప్రతాపంబు । విపాచారితోడయీద సామాన్యమా । నరుల సురు
 లక్షై న అరులక్షై న ॥ ౪౩. సీ॥ సతియుగయాశ్చై న సంసారముకుహాని
 సామాన్యముగసభాస్తానిగాడు । కవియైన చవియైన కలగన్న వాతలే
 కాని కొనసాగదా కాపురంబు । లక్షాధికారైన భిక్షాధికారైన లక్ష్య
 మెరుగనిసతిగొ పాక్యమిదియె । వీధిజెప్పగబోతె వివరమెంచగలేడు
 ఆలి చెడ్డనినన్న అసలుతప్పు । యిట్టివారలకీజన్మ గట్టితప్పు । గుట్టుతెల్పె
 టిగుణులచే వినకతప్పు । యెట్టులైనను సంసారమట్టులైన ॥ ౪౪. సీ॥ ఈ
 తరాకనుచాలా లోతులోదిగవచ్చు కానులేకనుకాసి బోవవచ్చు । యి
 ట్లాలురవబెట్టి యిట్లుకాదనవచ్చు కల్లగాదనవచ్చు కలియుగంబు । స్వ
 గృహంబును కొండ గుహముగాగనవచ్చు వ్యాఘ్రమున్నట్లు వ్యాపించ
 వచ్చు । గ్రంథకర్తయినను గంధుగాగనవచ్చు గంధతోసమముగా గా
 నబడడు । అవుర గృహరాణి పతిపాల గ్రహముగాని । యెంతచనవరి
 యైన యేవంతునైన । చింతలేగాని శ్రీహరి చెంతయానా ॥ ౪౫ ॥
 సీ॥ వ్యాధులరువదియారు అవుషధాబునుగలదు అనుపానమునుగలదు
 అంతకంత । పత్యంబుగలదు అవుపత్యంబుగలిగితే ప్రాణభంగంబని ప
 లుకుదురిల । యీవ్యాధికేమండు యీలోకమునలేదు యేలోకమున
 లేదు యెంచిచూడ । దివిగాక రాత్రుళ్ళు దీపముండగవలె యీవ్యాధి
 దీపంబు ధిక్కరించు । వ్యాధిగనరాదు వ్యాపకంబున్నతంబు । చూడ
 కనరాదు యేమందు సుందరంబు । అవుర సౌఖ్యంబు లౌక్యంబు అంద
 దెందు ॥ ౪౬. సీ॥ బిడ్డలంగలతల్లి గొడ్డురాలనవచ్చు సొడ్డులుయేవేళ
 సాబగుజేసి । కన్నబిడ్డలుయందు కరుణలేకను బూతులాడుచుండెడితల్లి
 భూతాలు । పలుమామబిడ్డల పల్పుగాజూచిన పాపిగాదది ముందు పా
 ముగాని । గుణహీనులై నెడల గుణముదెల్పగలేని తల్లిగాదదితొల్లి ము
 ల్లుగాని । కల్లలోకంబు అల్లకొల్లారమిట్లు । సతులుకుదరని సంసారబ్ర
 తుకు లిట్లు । మతులు చెడిపోయి మహిమొంద రెతులుగదరె ॥ ౪౭.
 సీ॥ మగనితిట్టినయాలి మర్యాదలోఁటేమి ముప్పిచెట్లను తీసి ముందుగల
 ద । భల్లూకమునుదెచ్చి బంగారమద్దినా బొచ్చుగాకనుదాని భోగమే
 మి । గృతము స్వనకముగ్రోల గోప్యమేమెరుగునా మకరందమున క

ప్ప మసలినట్లే । ఫణులకెల్లప్పుడు పాలుబోసినగాని పరగవిషమునుబో
 యి ప్రచురమాన । తిట్టుబోతులనోళ్ళను కట్టతరమ । రట్టుజేసెటిపెం
 డ్లాన్ని నెట్టతరమ । అట్లునాగాక జగమంతటిట్టులాయె ॥ ౪౮. కం॥ సతి
 కుదరక మతికుదరక । యెతులై జగమంతదిరుగ యోగులమనియున్ ।
 జోగులమని భోగులవలె । భోగములను వెళ్ళమార్చ బాంకులు కొం
 దర్ ॥ ౪౯. కం॥ సతికుదరని సంసారము । సన్యాశనవచ్చుగాని సం
 దేహంబా । మతినిలిపి మార్గమిదియని । గతిపూర్వపుడనుచుచింతా నె
 తలనుకొందర్ ॥ ౫౦. కం॥ సతినుతుల వ్రతముకుదిరిన సతతముగాది
 దియుమిగుల శాశ్వతమేదో । హితవుగ మతిగనువారలు । సర్వము స
 న్యాసియనుచు చందముకొందర్ ॥ ౫౧. కం॥ అంధులు ధరచిందులు
 సతి । బంధులవల నీదలేక బంధములోనక । గంధులుబాండుచు కొంద
 రు । సందులుగనలేక పంచశరముకొందరు ॥ ౫౨. సీ॥ ముక్కోపియా
 లితో ముప్పతిప్పలుకంటె స్వగృహంబిడచుటే సాధనంబు । మూతి
 త్రిప్పలుబడుచు మూలనుండుటకంటె స్వగ్రామమిడుచుటే సాధనంబు ।
 పండ్లుకొరికెటిసతితో పవ్వళించుటకంటె సన్యాసియోగమే సాధనంబు ।
 పతిపీలచినప్పడే పలుకనిసతికంటె సౌఖ్యముల్ మరచుటే సాధనంబు ।
 సతివతులసందు సంసారసాగరంబు । యితవుగనలేక యిహమందు విద్య
 లన్ని । యెతులమన్నట్టివారిని వెక్కిరింతా ॥ ౫౩. సీ॥ పతినితిట్టినయా
 లి పాముతోసమమండ్రు నుతులతిట్టినతల్లి నూకరంబు । యిరుగుపారు
 గులతోడ యితవ్రలేమెరుగక వీలుదప్పితె పతికి యింటిపోరు । యె
 చ్చుతగ్గులు యెంతమాత్రమెంచగరాదు యాలిమాచాననక వీలులేదు ।
 గొప్పదానవురాల గొండిలోనుండుమని మెప్పుమాటలుచెప్పి తిప్పుకొ
 నక । తప్పదిది పతికి తల్లక్రిందైనగాని । భ్రమలునుండిన సంసారిబంట్లు
 క్కిట్లు । యెంతచనవరులైన వేదాంతులైన ॥ ౫౪. సీ॥ అందచందము
 గాదు ఆనందమిదిగాదు అగచాట్లుబతుకులకు అతుకులివియు । అర్థా
 నుభముగాదు శబ్దార్థమిదిగాదు అర్థశతకంబిది యన్యులార । మెప్పు
 కొరకునుగాదు ముప్పతిప్పలుగాని శక్తికొలదిగముందు ముక్తిగాదు ।
 వేదాంతమిదిగాదు వెక్కిరించుటగాదు వినుడువిభాచారి నిధములిట్లు

అపుర సన్మార్గ దుర్మార్గ ధర్మమాగ్గఁ । మాగ్గముఁగనక మహిలో
 న మహిషమువతె । వింతకొన్నాట్లు స్త్రీలచే చింతలివియు ॥ ౧౧౧.
 గీ॥ యిట్టి తెరపుగల్లు యెట్టివారైనను । పుట్టిగాని యికను పుట్టనట్టి । గు
 ట్టుదెల్పుగురుని మట్టుగాచేరితే । రట్టుమాని కొంత దిట్టమవును ॥ ౧౧౨॥
 గీ॥ విభాచారిఁడయ్యాద సంసారంబు । సాముకప్పగరువ పామరంబు ।
 సారమెరుగ లేక సంసారమిడలేక । సానలేని కత్తి సాధనంబు ॥ ౧౧౩ ॥
 విభాచారి లక్షణం. సీ॥ మగనిఁగో కలహించు మర్యాదలోఁతుంచు
 మగవారుకంటెచ్చు మాటలాడు । యిరుగుపొరుగులతోడ హితవేమె
 రుంగదు యింటివానికిపోరు యిందుజేయు । అత్తమామలనెత్తి మొత్తు
 చుండునుసదా చుట్టలనేవేళ తిట్టసాగు । కష్టమెరుగదుప్రజల యిష్ట
 మేమెరుగదు తగవుజెప్పటకుమహా తద్యురాలు । పతినిదూషించు నే
 వేళ పండ్లుగొరుకు । యెదరుమేలోర్వజాల దేవంతునైన । రవ్వతాజే
 యు పతి నెపుడు గవ్వజేయు । మగువసంసారియైయున్న మార్గమదియు ॥
 ౧౧౪. వ్యభిచారిలక్షణం. సీ॥ పతినిజూచినవేళ పండ్లువికళించును ప
 రమాత్ముడనిపేరు పలుకుచుండు । బూషించునేవేళ దూషించుమదిలో
 న భాషించువేళ తా బంటుయశాను । మూతిదిప్పుచునుండు మూల్గు
 చుండును అన్యపురుషులందున చాల ప్రియముతోడ । పట్టుగాసంసార
 మట్టుతెలియదటంచు గుట్టుగాపతితోడ గొణుగుచుండు । యిరుగుపొ
 రుగులవారితో యిష్టముగను । కష్టసుఖములయందు తా కతావలెనె
 నవ్వనెనను పతిసతికి స్వస్థమనుచు । మాటలొల్లనె దాటించు మగున
 యిట్లు ॥ ౧౧౫. వ్రతచారిలక్షణం. సీ॥ పతియమాయకుడైన సతి
 సౌఖ్యమొనరించు సంచితంబనుమదిసి చంచరించు । యెడ్లెవాడైనను
 గుడ్డివాడైనను నడ్లివాడైన నానాధుడనుచు । లాక్యసౌఖ్యములందున
 మృకంబెరుగదు నరజన్మ మీజన్మ నలువిధములు । పతినిదూషించదు
 పరులనిందించదు పలుమారుప్రాప్తమని పలుకుచుండు । ఆదినేజేసుకు
 న్న నాదనుభవనుచు । పాదుగా నెవరుభక్షింప పాలులేదు । తప్పది
 దియనుచు యికముందు తిప్పలనుచు । తప్పుకొనితిరుగు వ్రతచారి ము
 ప్పులేక ॥ ౧౧౬. పతివ్రతాలక్షణము. సీ॥ పతికెదురునిలువదు పలు

కదు పరులతో పండ్లుపికిలింపదు పద్మినదియు । అహరసైనముల్ అతి
 సౌఖ్యమొనరించు సౌఖ్యధర్మములన్ని లయముజేయు । గుణములన్ని
 యుదీసి గణితంబుగా జేయు ఘనముజేయును సభాఘనునిజేయు । అంద
 మంతయుజూసి ఆనందమునుజేర్చి ఆకారమునుమార్చె దదియులదియె ।
 ముక్తికాంతిదదియె ముమ్మారు మూలమదియె । పతులగతులనుసప్నిం
 చి పరమజూప । శక్తిరూపములున్న శ్రీలక్ష్మణునివియె । తీర్తులై పు
 న్న ధరలోన భుక్తులకును ॥ ౬౧. ॥ నీ॥ పాత్రప్రతులనెంచ పరులను శ
 క్యమా నురలకుశకీయనా నుత్కృతుదియు । హాంకారప్రణవంబు
 జాంకారమనవచ్చు ఆంకారమనవచ్చు నననియందు । సాకారమునను
 న్న సాకారమునుదీసి ఆకారమునుజేర్చె అమ్మలదియె । భుక్తిభక్తియు
 యుక్తి శక్తిర కులసచ్చి ముక్తి నొందించెటి మూలమదియె । అల్పియైవ
 చ్చి ధరలోన ఆజూపి । ఐక్యపదవిని జెందించె అష్టకమ్మ । పూర్వ
 కృతిమట్లు పృథ్వీలో పురుషులకును । జ్ఞానమాంబలుప్రాప్తిచు ఘను
 లక్ష్మణు ॥ ౬౨. ॥ కం॥ సతీపతి మతీకుదిరినయెడ । సంజహములేక దేహ
 గేహమురెండు ॥ మహామహవక్త్రైవండును । యేకాత్మరిద్యయము
 నందు ఓంప్రణవంబై ॥ ౬౩. ॥ కం॥ సతీకుదిరిన పతికెప్పుడు । యితెవు
 గ పరమార్థమనగి యహమనవచ్చు ॥ అహమనవచ్చును అల్లన ।
 కామమునకు కాంతిముక్తి కాంతనవచ్చు ॥ ౬౪. ॥ కం॥ సతీకుదిరిక
 సంసారము । హతవేమని కొంతమంది యెత్తులై పోయె ॥ మతీలేక
 ను గతిగానక । అతివాయెదమనుచు అడవులవి మేలనుచు ॥ ౬౫. ॥
 కం॥ సతీకుదిరిన సంసారము । యెత్తులై నాగాని యహము హితమేయ
 నుచు ॥ మతీకుదిరి మార్గమందరి । సతీవల్లన సర్వసౌఖ్య సంపదలం
 ది ॥ ౬౬. ॥ కం॥ సతీకుదిరిన సంసారము । సన్యాసని కొంతమంది స
 న్మాట్లంబు । సద్గురుని సైకిగనుగొని । దుర్మార్గపువృత్తులన్ని దూ
 రము ద్రోచు ॥ ౬౭. ॥ కం॥ సతీకుదిరిని సంసారము । సతమేనుని
 కొంతమంది సన్మాగముచే । సాధులుయైనను ధరలో । సంసారము
 యిదియటంచు సంతాపముతో ॥ ౬౮. ॥ నీ॥ సతిసుతులుచుట్టాలు మ
 ట్టుగాకుదిరినా గుట్టయినగురు సేవ దిట్టమనుచు । సర్వశాస్త్రములందు

చదువనేర్పరియైన వేదాంతమున్న దే యెక్కువనుచుః । అష్టయోగము
 లందు నిష్ఠలున్నేనా పుట్టిగిట్టడమందు గిట్టదనుచు । మణ్మతంబులయం
 దు సాధింపునేర్చినా కా కారమునుదించే నాధననుచు । వెతుకుచుండు
 రు వెయివేలగతులైనై న । యిహము పరముకు యిడుద ॥ యివ్వగోరి ।
 రవ్వయింతైన తనబ్రతుకు గవ్వయైన । సువ్వవలెనుండు ధరలోన ము
 వ్వవలెను॥ ౬౯. కం॥ యోగులు జోగులుగాతను । భోగములను ను
 న్నవారి బోధలుయిటులన్ । రాకటిపోటియగును । ఆకటిజోరున్న
 గాని ఆనందంబుల్॥ ౭౦. గీ॥ మానమంగునబుట్టి మానపుండై పెరిగి
 మానమందున్నట్టి మర్కమే నుం । మానమనకొక సారి మార్గమనిదెలిపి
 నా । మాయతెలియలేక మమతవలన॥ ౭౧. గీ॥ చూచుమానుబట్టి
 మర్దించినాతనే । మప్పు మాను దాని మర్కమేమి । తనుచు తనుపుబట్టి
 తరచినవల్లనే । తనువుతరుగుననుచు తరచవలెను॥ ౭౨. గీ॥ తరచగ
 ల్గువారు తత్వవేత్తలునై న । తరముగాను చెప్పతరముగాను । ఆట
 బూటకమన్న నాటకంబునన । మాటలన్నిచూట చాటుగానే॥ ౭౩.
 కం॥ గాలముబెంచును చూచుచు । మీనము పడలాగిన్నట్లు మేదినిలో
 నన్ । సోహోసోహముజేర్చెటి । సాహసులై యున్నవారి సాకనయిట్లు॥
 ౭౪. కం॥ వాదము భేదముచేతను । సాధనమని కొంతనుది సాగర
 మందున్ । మీనము గ్రాసములిచ్చియు । ఆరములేకుండగానె అటు
 యిటుదిరుగున్॥ ౭౫. గీ॥ వాసిగాధరలో నివాసమైయుంకినా । బ్ర
 హ్మపూజజేసి భ్రమలునొది । ఆత్మపూజజేసి అరుక్యంబుగావలెను ।
 ధరణిని సన్యాసి దాసపోషా ॥ ౭౬. కం॥ భక్షణకొరకై భిక్షము ।
 రక్షకుడనిపేరుజెప్పి పక్షములేకన్ । శిక్షని మదిగనలేకను గృహకక్ష
 కులైనవారి గుంపులుగనరే॥ ౭౭. కం॥ దుదాక్షలుమెడనేసుక । రుద్రు
 నిపలునూరుదలచి భద్రముగానే చిద్రూపునుండెమర్కము । అన్యులు గ
 ననేర్చినట్టి పెద్దలునడుగా॥ ౭౮. గీ॥ సన్యాసియోగ మైనను సంచారము
 నందుగాని సాగరమందున్ । మీనముమసలినచందము । గాలముచేజిక్కి
 కుండా గవ్యతగనుడీ॥ ౭౯. గీ॥ గ్రంథకర్తయని క్రిందుజేసినవరులు । ని
 దలాడినిజము నిలుపలేక । పొండుగాధరలోనఅందమంతయునొలగి అం

దులై రినంటే యిందునంటి॥ ౮౦. గీ. భ్యాతికొరకునుగాను కవిజెప్పు
 టిదిగాదు । కమలనాభుని మహిమ కానలేక । గోతబెట్టువరకు గోవిం
 దునామంబు । యిందుశాయదలచి యిందునుంటి॥ ౮౧. గీ॥ మరువ
 లేకహరిని స్మరణజేయుటగాని । స్మరణజేసినందు పరములేదు । పరము
 కంటేమిగుల పైనున్నదని పెద్ద । లనగవింటిగాని కనుటలేకు॥ ౮౨.
 కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున దిరుగజేదా సంసారము
 లో । సాధులు వుండరుటందురు । సన్యాసులుయైతగాని సాగ్ధకమేమి॥
 ౮౩. కం॥ గాలముచిక్కని మీనము । సాగరమున సంచరించుచంద
 ముగానే । సాధులు సంగారములో । మామకులకు చిక్కపట్టు మర్క
 ముగనలే॥ ౮౪. కం॥ తప్పులువెతుకుచు కొందరు । తప్పుడువేషము
 లుచేత మెప్పుగధరలో । వప్పింతురు నొప్పింతురు । కప్పలవలె మాట
 లాడి కడదెరుగరని॥ ౮౫. కం॥ కడజన్మపుకాయంబని । కడసార
 పుబిడ్డవలెను కమలభవునకు॥ కలదెరుగు లన్నివిడచియు । కడమా
 టలు వెతుకమనిరి కలయిలనైన॥ ౮౬. కం॥ తప్పొప్పులు యీ
 తుప్పకు । మెప్పులు యావత్తుముప్పమేదినిలోన॥ అప్పులురోప్పు
 లుయైనను । తిప్పులుననరాదు ముందు నొప్పులుననిరి॥ ౮౭. కం॥ ఆగా
 మి సంచితంబగు । ప్రాసభవు ఫలములేందు పక్వంబనిరి । హరిహరుల
 కలవిగానిది । ఆకారముపుండువరకు అనుభవమనిరి॥ ౮౮. కం॥ మురు
 గులు మురిడ్డిగొలునులు । మృదువుగ మొలత్రొళ్ళువేసి ముందటికొర
 కై । మూటలునాట్టించుటకే । పాటలువాటముగపాడా నూటిదిని॥
 ౮౯. కం॥ రామాయని వకమారును । రాజసమును విడచిమదిని
 రంజిలుచు నే । కాముని సెరములుకట్టియు । తామసమునులేనివారు
 ధరతత్వవిధుల్॥ ౯౦. కం॥ మానవులై మహిమిట్టుచు । మాధవు
 డనలేకమదిని మార్గముగనక॥ మాయకులోబడి తిరుగుచు । ముగు
 వల మమకారములను మానములగుడు॥ ౯౧. కం॥ భుక్తిభూము
 లుదిరిగే । భక్తులుబహువిధములైన భావంబొకటి । యుక్తాయుక్తము
 లెల్లను । ముక్తులకేగానిదాని మూలముమనసా॥ ౯౨. కం॥ కాయ
 మెన్నాలైన కడమొనలుకనరాదు । కాయముకాయమాకర్మగాని ।

మర్కమెరుగకమహిని మాటలాడుటేగాని । చర్మనాట్యమనుచుచెప్ప
 లేదా॥ ౯౩. గీ॥ తొరలుమరికి చిరులు చీకాకు । చిగ్గుకానలేక
 యెక్కులాడు । తగ్గియున్నవారి తత్వబుగనలేక । ధరణిని సన్యాసిదాస
 పోష॥ ౯౪. గీ॥ పదునొక్కతొర్రో ఛరమాత్మసుండెనని । పలు
 కుచుండిరివినవె పలువిధముల । కరినిగాచినవాని కపటబుగనలేక ।
 కాలమంతజాలి మాయననచే॥ ౯౫. గీ॥ గారిడినిద్య జగమిద్యగట్టి
 గాను । మట్టిగాగురుసగుట్టును బట్టివాకు । రట్టులేనట్టి బ్రహ్మబు
 బట్టునటవే॥ ౯౬. గీ॥ ఆడదానికిబుట్టె అఖలజగంబులు । ఆడదనగ
 జాడ యాడదనగ । యీడపింగళిపైన దోచుగూడున్నదే । జాడగన్న
 వారి జన్మనున్నా॥ ౯౭. కం॥ లక్షలుగలిగిన కుక్షికే । చెట్టునుశో
 భష్కరంబు సొంపుగగనవే । అశ్రయముకాదుకాదని । పక్షేంద్రుని
 బాటులిట్లు పలికిరివినవే॥ ౯౮. కం॥ నీవన్నది నేనన్నది । నీనామహ
 త్యమునువశమా నిజముచుకన్నా । అన్నది విన్నది కన్నది । సున్నా
 యీమూడుబాడి కన్నాలన్నా॥ ౯౯. కం॥ భావముదెలియని భజ
 నకు లోహపుతాళాలుయెన్ని లోటేనున్నా । భావముదెలిసిన భక్తు
 లు । సోహముమదిగన్న వెనుక సొంపెనున్నా॥ ౧౦౦. కం॥ బంగార
 ము కంగారె । శృంగారముశాయనలసి సుతులచేత॥ ౧౦౧. కం॥
 అద్దపుపైరంగులచే । సిద్ధులై నట్టిజ్యోతి సోద్యంవలెనే । సిద్ధినిబొందిన
 వారల । బుధులువివరింప వశమభువి సరులకును॥ ౧౦౨ కం॥ పె
 ద్దలు అద్దలుదెలియక । పెదపెద్దవి మాటలాడి పెద్దలమనుచు॥ సు
 ద్దలుజెప్పెనారల । బుధులుబోధింప వశమబుధులకునైనన్॥ ౧౦౩.
 కం॥ అప్పావేగ మెరమిక్కి । తిప్పకుననుగానసికు చెప్పగ లేదా । మెప్పుకిగాది
 దినెప్పికి । తిప్పలుబడుచుంటి కాట్లతీపులచేతన్॥ ౧౦౪. కం॥ కాయ
 ముపుట్టిన వెంటనే । మాయనుపుట్టినది మదినిమార్గముగనకన్ । మాట
 లునేర్చితిమహిలో । కూటికేచనిపోతే వలాకూటికేరామా॥ ౧౦౫.
 ద్విపద. వినుడినరురార యీవిశ్వంబునందు । అరనూరుపై నారుభాష
 నేర్చి । షడ్భావములచేత షడ్గతంబులను । అష్టయోగములనే నిష్ఠలు

చేత । సర్వేశ్వరుండనెటి సందుదెలుయుటకు । సాధులమనికొంత స
 న్యాశులనియు । సద్భక్తులనికొంత సర్వోప్తయచుచు । సతిసుతులపో
 రుచే సమభావమచుచు । కాషాయవస్త్రాలు కౌమండలములు । యో
 గదండంబులను యోగులనికొంత । జోగులమని సంకజ్ఞలెలనుకొంత
 పెద్దలుమనికొంత పెద్దవేషముల గురువులనునికొంత గురుతులిడుమ
 నుచు । అనికథలుయనికొంత ఆసదమునను । సంభవెప్పుగలయట్టి సర్వ
 శాస్త్రములు । చదివితెప్పుచుకొంత సంతోషములను । సంస్కృతంబని
 కొంత సభలంచుచాటి । వేధంబులనికొంత పెక్కుమాటలను ।
 కౌపులమనికొందరు । కలదిరుగుచుండు । పుదరపోషణగాని కుమారుట
 దిగాడు । చదువురిగసంసార చంచారమదియు । వేదాంతమనికొంత
 వెర్రిబ్రనుచేత భద్రమెరుగనిగురుని రుద్రుడనిచేరి । ముద్రలనుగని మ
 హాముదమొదికొంత । సద్భజపములుకొన్ని సాధకములనియు ।
 మంత్రంబులనికొన్ని మగ్ధుమనిజెప్పి । అచలపతిపూర్ణబున అసలయిన
 వచుచు । తారకంబనిజెప్పి తంతుజగుపురుగు । చిత్కళలుజూచి చిన్మ
 యుడనుచుమదిని । అనందమేగాని అసలదియుగాను । నామరూపక్రియ
 లులయమనుచుజెప్పి । నారాయణుడగుటే నగుబాట్లుగాకా । నామం
 గలవాడు నరహరియనుచు । నాట్యమాడుచునుండే నగరమిదియనుచు
 కనలేకఅనలేక వినలేకజనుచు । కలకాలములయిల్లు కలియుగంబనుచు
 కడతేనుచుండు యీకర్మ కాయములు । కడదెలియకనేయిట్టి కర్మబం
 ధంముల । చిక్కినిక్కుచునుండు శ్రీహరియనుచు । జగమంతయారీతి
 జరుపుటేగాని । జన్మమొల్లనిబాడ బారలేరనుచు । అన్యులెరిగిన పెద్దల
 సగనేవింటి । సుద్దులేగాని సేనద్దులెరుగనుగా । గద్దరింపగ వస్తుగనులె
 వరువిన్నా॥ ౧౦౮. కం॥ సన్యాశిదాసుడీ । శతకంటాజేసేను మెప్పుగా
 దు చూడతిప్పలివియే । అప్పుజేసిపెట్టి చప్పునాతర్వాత । విభాచారిశ
 తకమింతపింతా॥ ౧౧౦.

తత్వకీర్తన - ఆదితాళం.

చూడాబోదాము రాగోయమ్మా దొరలుండేరులుబండి చూ
తామురాగోయమ్మా చూ॥ బండినిగనవలె భావములోపల కొండల
పొడవున వుండినపాపము బండలుపిండయినట్లుగోవునట॥ చూ॥ ఆగామ
నుయే రోసువేసరట బ్రమయనియే పట్టాలావేసరట దుష్కృతమని
యే యిన్ముద్దు బెట్టెరట సుకృతమనియే చిలపవేసరట॥ చూ॥ స
తకర్మలనే ప్లేషనులుండట వాక్కుకర్మ యనే మేష్టరులుండట
యిచ్చినమట్టికే టిక్కెట్టిచ్చట॥ చూ॥ యిచ్చిన మాత్రమే దూర
ముసిచ్చట యెచ్చడిగితే నిన్నెక్కనివ్వరట తప్పుడుపనులకు కాపు
లుందరట॥ చూ॥ జన్మకుమిగిలిన ప్రాకుబ్ధమనె మాటగట్టిసి వెంట
బెట్టుటకు గూడుప్లేషనులేర్పరచిరట॥ చూ॥ నాదికాదు యిది
నీదేయని వకప్రాయజేసినచేతికిస్తురట పోయినదూరము వెంటవచ్చునట॥
చూ॥ కాసీయనియే శివస్తానమట రామేశ్రమనే హరిస్తానమట భ్రమపీ
డక యీనశమనేదిరుగట॥ చూ॥ బండిచూడగా బహుసోద్యంబట
యీషణాదులే యిరుసులాయెనట తాపత్రయములు తలుపులాయెనట॥
చూ॥ ఆశంలనే బెంచులుపుండునట నడతజూచుటకు డిబ్బీలుండుట గు
ణములనే లెప్తులుపుండునట॥ చూ॥ బండగుణములనే బిరాకులుండుట
కాయకర్మయనే గార్డుపుండునట వెనుకనుండి తనుముందుచూపునట॥
చూ॥ ముందుబండినీ ముగ్గురుదొరలట విష్ణుయీశ్వరబ్రహ్మవారలటపం
చభూతములు ప్రబలినబండిట॥ చూ॥ నిష్కసీరనివాయవచేతను దూర
ముకొలదిగ భత్యకర్పని బొగ్గునువెంటనుబెట్టుకునుండుట॥ చూ॥ యిక
పొమ్మని గంటనువాయించట దోవచూడుమని శికినివాల్చునట అడ్డులే
దని గేటులుండునట॥ చూ॥ కిన్నెరస్వరములకేక వేసునట బండిగదలితే
దణదణ గణగణ జణజణలాడట గప్పుగప్పునట॥ చూ॥ యీడవింకళన
నాడులుపక్కన రాకపోకలు రిమ్మముగానె తాళముమదలెతళంగుతది

గిణ తాకిటికిటికిటి జంకృతజంకృత టాంగుటాంగుమనె గంటనాదమట॥
 చూ॥ గజలుమోతలు గజ్జలుచుండట కొండగుహలు గోషించుచుం
 డునట వ్యాఘ్రసింహములు బెదరిపోవునట॥ చూ॥ నీవెనేనని నేనేనీవని
 యెదరువాలును వచ్చేబండ్లను తప్పుకోడ్లను తప్పుకుపోనట॥ చూ॥ వాసి
 గవల్లురునరసింహస్వర్గుకు బండిచిత్రము బాగుదెలుసునట బండలుకరిగి
 బిండిజేసునట॥ చూ॥ వారివదనేకొలువయివుండిన దాసుడుసన్యాసయ్య
 కేర్చినా పనులచిత్రము పట్టికెక్కుమట॥ చూ॥

శ్రీ రస్తు.

ఇది

సాంఖ్యతారకమనస్కచల పరిపూర్ణరాజయోగానిష్ఠాగరిష్ఠులు శ్రీనల్లూ
 ✽ అక్షీనరసింహచార్యులుంగారి శిష్యులు పోతాబత్తుల అప్ప
 లస్వామి వానపల్లి సన్యాశిదాసుగార్ల చేరచియింపబడిన

స హౌ ద ర స ం భా షణ.

గీతపద్యములు.

ముక్కంటిసుతునకు మ్రొక్కనేసాగితి, సక్కజేయుసకల కా
 ర్యములను | అక్కరై నపదవి అడుగనేదలచితి | వెతకిబట్టుకుంటి వేడు
 కలరా॥ పద్మశాలీలలో పట్టుగాపుట్టిన | వసుధ వానపల్లి వంశమునను |
 దాసు సన్యాసివై ధరనుబరిగినవలన | ధర్మములనుదెల్పి ధర్మమయ్యా॥ ౧
 కపటముడిగినయట్టి కైకాలికులజండు | నీదుచంశమునకు నీతివరుడ |
 ధరణుపోతాబత్తు లప్పలస్వామిని | వయ్యనడుగలేదా అంతవరకు॥ ౨
 అయ్యవేరనుమాట ఆశమాత్రమెకాని | మొట్టమొదటనుండిచిట్టచివరు
 పాదుదెలిసి జన్మ పావనునిగా జేయ | నీవెగాక వేరు లేదు కాదా॥ ౩
 యెన్నివిధములైన వేదాంతమన్నది | అయ్యవలనువంటే అవునుదృఢ
 ము | నాదువలనవంటే నీదుసందేహము | తీరు లేకజన్మతీరదేమొ॥ ౪
 అట్టెమాటలువలన అట్టెట్టుశాయకు | అయ్యవలె నేమిమ్ము నాశ్రయ
 స్తి | పట్టుగానుజగము గుట్టుదెల్పుమునాదు | గుణముతీర్పవలెను గుణ

రహిత్యా || ౧౧ || నీవునే నెకటనుచు నిజముమనగురువర్యుల లక్ష్మీనరసింహార్యు న్యాయమదియు | వేరెమార్గముజెప్పి వెల్లెమిజేసెను | మనసుభ్రాంతికాని మరియులేదు || ౧౨ || గురువర్యులొకరైన గురుతువకటైనను | గుణమువేరుగనుక గురువుకాదు | వెక్కువనుచుమదిని నిక్కముగనమ్మితిని | చిక్కుచీర్చవలెను మక్కలేలా || ౧౩ || మక్కలేలమనకు మానవజన్మంబు | మహినిపుట్టినందు మాగఁమెతకి | అక్కరైనపదవి నిక్కముగగిసవలెను | చిక్కయింటుకాని చిక్కబోదు || ౧౪ || చొక్కయింటునేను నిక్కముదెల్పుమా | నీలవర్మసమము నీవెనిజము | యితరులెవ్వరైన హితవులుదెల్పినా | హితవుగాదుమదికి హితవుదెల్పా || ౧౫ || హితవేమిదెల్పెదను సతమన్నదేకదా | యదివరకుగురునిచే విన్నకిన్న | పున్నపెన్నెలకన్న పూర్వమన్నదెనున్న | బయలుచూడబోతే బండిసున్నా || ౧౬ || విన్నమంత్రమెల్లా వీనులున్నంతకే | కన్నలున్నవరకే కిన్నమంద్ర | బట్టలుపెద్ద బండిసున్నన్నదే | గట్టుదెల్పుదాని గురుతులెల్లా || ౧౭ || గట్టుదెల్పుముటనుచు గట్టిగానడిగితే వట్టిమాటలుచేత దిట్టమానా | అట్టిహాడగనీను వైరాగ్యమేమిటో | అడుగవలసియుంటు నడుగవలయు || ౧౮ || అడుగవలసనమాట అడుగవలెననిగాదు | ముఖ్యమైనమాట మూలచాలు | శట్టువిగుపులేని పదిమాటలెందుకు | దిట్టమొనపదిపే దిట్టవలయు || ౧౯ || పంచభూతములను బరగప్రపంచంబు | పంచపంచకములు సంచిత్తంబు | సాకారముననుండి సాధారణవలెదాన్ని | పంచనంబుగలిగి వసుధయందే || ౨౦ || వేదశాస్త్రములెల్లా వెతలనుచు కతలనుచు | మతులుగానకదాన్ని మరిగిరిసిరి | కల్లశాస్త్రములెల్లా చల్లగాబోధింప | కాదున్యాయమదియు కపటమేలా || ౨౧ || సరెసహోదరసికు శాస్త్రసమ్మతములే | చెప్పనేల నీకువప్పునేల | చేతనై నమాట చెప్పదనిటుపైని | చేతగానిదేదో చెప్పవలెను || ౨౨ || స్రస్టిసృష్టెట్లాయె సృష్టముదెల్పుమా | కష్టమేలమనకు కబురులేలా | అష్టయోగములైన సిష్టలేననుచుండ్ర | నష్టమేమిగాక లాభమేమి || ౨౩ || శాభాషనసిగిలిపి చెల్లుచువైరాగ్య | మెల్లవింటిని కల్ల కాదు కాదు | అడుగుమన్నందునా అడిగినమాటకు | అ

సహృదయ సంభాషణ.

నుభవంబుగలదు అడుగుమికను || ౧౮ || వేదాంతమందురు యేపురూ
 పేమిటో ! అట్టిదిగ్గిడనుచు అసలుయెరుగ | గట్టిగానుదాని గుట్టుదెబ్బ
 మువేగ | యితరమేమి పునసునుంచబోకా || ౧౯ || వేదాంతమన్నది
 యేపురూపెరుగను | రాకపోకెరుగడు రత్నమిదియు | లేనిదేపోసిదే
 పున్నదున్నట్లుగా | నిజముదెలుసుకుంటు నెవెసె || ౨౦ || నిజమన్నదె
 రుగను సీవెవ్వరెరుగను , నేనెవ్వరెరుగను నిక్కమిదియె | మహిమ
 త్రుండైన మర్కముదెల్పుమా | మహిమబుట్టినచు నూగక మేదో || ౨౧ ||
 పుట్టమందునుగలకు గిట్టమందునుగలకు | పుట్టకుండగమందు పుడమి
 యందు | సందుదెలసినచారి ఆనందమేమందు | సంచిలేనిమందు జగము
 నందు || ౨౨ || పుట్టిగిట్టడమందు యీవరకునేమందు | విన్నదందును
 కొంద రయ్యలందు | పుట్టకుండామందు పుడమిలో గలనందు | పొట్ట
 యందు పట్టి పట్టమందు || ౨౩ || అనుపాన పత్యముల్ అంద
 ము నడిపితే , మాగు యివ్వవచ్చు మాటలేలా | సుందరబయిన
 ట్టి సూక్ష్మనస్తువులచే | కాయమనెడి వ్యాధి కడకు పోలగు || ౨౪ ||
 అనుపానపత్యముల్ అందమనెకేకదా | ఆనుసరించి మిమ్మునకుగవల
 సె | వివరమంతయుదెల్పి విధిక్రమంబనబోక | విన్నవరకునైన సున్న
 కాదా || ౨౫ || అనుపానపత్యముల్ అనునైనశాస్త్రముల్ | కాయము
 న్నన్నాళ్ళు కర్మకాదా | పెద్దగొద్దనుచేరి బుద్ధివినుటేమందు | కాయ
 కర్మవిడితే కడదెముందు || ౨౬ || కడదిముందైనందు కర్మయాజ్ఞానయ్య |
 కాయమిడనెకదా కలియుగంబు | యిట్టిమాటలుగదా పట్టిమిమ్ముజేగ
 దను | యెట్టులైనయికను రట్టుగల్గు || ౨౭ || రట్టులేలమనకు రాజసమణు
 నుమి | దిట్టమైనపదవి దివ్యముగను | యెట్టులైనగాని యేకోభవించితే |
 రట్టులేదుదానిమట్టులేదు || ౨౮ || రట్టంటునేగాని రాజసమదిగాదు | గు
 ట్టుదెబ్బమనుచు గట్టిగాను | పట్టిమిమ్మునగగ పరులెవ్వరున్నారు | దా
 నులైన నాదుదాతలైన || ౨౯ || సరేసిదు సందేహసంశయంబిననట్లు |
 వినుమిచ్చెప్పెద నీనువీనులార | నేదశాస్త్రములన్నయజ్ఞ కట్టెలుచేత |
 పెద్దగొల్ల బుద్ధిరద్దుయకాను || ౩౦ || బుద్ధిరద్రానెడల బుధవర్గమైనను | పు
 డ్దబోరుధరను గిట్టబోరు | చెప్పితిరిమిమాట నప్పితినినామదిని | వి

తల్లిట్లుదెల్పు చింతలేలా॥ 3౧॥ వింతచింతలేల విధిక్యతంబననేల । అం
తులేనిజగము వంతులేల । పంతముననుగురుని చెంతజేరితేజాలు । అం
తుదెలనుకుంటె వింతలేలా॥ 3౨॥ వింతచింతలనగ వితమేమి తెలియదు ।
వీనులార నాదువిన్నపంబు । మన్నించినడిగినా మనిషిమాత్రుండైన ।
మార్గమన్న దేమొ మాటచెపుమా॥ 3౩॥ వేరెమార్గముగాక వెతలుక
తలును కాక । చెప్పెదను నామాటచెపులవినుమ । నేనన్న దేముడు
నీవిన్న దేమందు । మందువలనయిందు అందులకును॥ 3౪॥ మందునేనెరు
గను యిందైనయెరుగను । ముందైనయెరుగను ముఖ్యమొకటె । మని
షిమాత్రుండైన మాటడగితినిమిమ్ము । మరపుచెందుటకును మాట
లివియు॥ 3౫॥ అగ్ని బీజంబాయె గంగప్రాణంబాయె । పృథివికాయంబా
యె పుట్టగిట్ట వాయువపరమాత్మ । గగనంబుజీవాత్మ అయిదుగూడితయె
నాయె జగము॥ 3౬॥ వింతదెల్పితివయ్య సంతోషమాయెను । అగ్ని
బీజంబెట్లునాయె దాని । వినరముచెల్పుమా వినగోరిఅడిగితి । వీనులం
దు వితపులేమనంను॥ 3౭॥ విత్తుమారకగాని యిహసృష్టిగాబోదు! సత్తు
మారకను సాకారమేది । స్వేదవల్లను శ్రీలగర్భమందుననివు । శిశువు
రూపమన్న సిగ్గులేదా॥ 3౮॥ కరములుజోడింతు కరకంకుడవెనివు । గం
గప్రాణంబెట్లు గల్గెనయ్య । విసుకబోకమదిని పుచితముంచగవలెను ।
విన్నకొలది జగమునున్నగానే॥ 3౯॥ సత్తుచేవీర్యంబు సాగినవెంటనే ।
చితుచెబుద్బుదము సాంపుగాను । ధ్వజితంబుపైన శుక్లంబుక్రిందా ।
యె । అందువలన గంగప్రాణమాయె॥ ౪౦॥ శాబాషుచెప్పితిరి సందే
హమీడెను । పృథివికాయమెట్లు పుట్టగిట్టా పుణ్యాత్మనాకది । పూని
బోధింపు । మాయోనులందు పుట్టయోగమేమొ॥ ౪౧॥ యోనిప్రజాప
తులు యాకపైసంతనే । రాపుచేజగమంత మోపుగాదా । దాపుగానున్న
ట్టి ధరణికాయముగాక । యితరమేమికలదు వినుమనివు॥ ౪౨॥ పరమా
త్మవాయువసి ప్రచురింపజే స్తిరి । దానిభావమేమి దాసవర్యా । విన్న
వరకు కన్నులున్నంతవరకునే । మిమ్ముమనహసున్న వున్నదన్నా॥ ౪౩॥
సర్వశ్రేయంబు సంచారమైవున్న । సందుగనుమిదాని అందమెల్లా ।
అగ్నిగంగపృథివి ఆకారమయెగాక । యితరమిదియె అదియెస్వతమనం

గా॥ ౪౪॥ యేమిధర్మమయ్య యెన్నాళ్ళు వెతకిన , వేదమనిరిగాని ఆదితే
దు॥ మిమ్మునడిగినందు మీదిది బెల్లుమా॥ జీవిగనమనగ భావమే
మి॥ ౪౫॥ అందిఅందనిదైనదందుచేతమకొంత , రూపుయిట్టిదనుచు రూ
ఢిలేదు॥ కనికాననట్టిది కనులనడుమనుగదా॥ కానవలెను దివిభామధి
యు॥ ౪౬॥ అయిదుచెప్పితిగరూపు అయినయ్యజగనుయ్య॥ యింకొ
క్కటజీగదను యింపుగాను॥ మనిమీమాత్రుండైన మర్మమిదినంటిరి॥
పోతుపెంటి రెండుపేటలేమి॥ ౪౭॥ గగనమగ్ని రెండు గనపురుషరూపం
బు॥ వృధిపగంగరెండు పెంటిరూపు॥ వాయువశేరీరంబువాలలాడుటవ
ల్ల॥ ఆయెనాయజగము అసలురెండు॥ ౪౮॥ అయిదుమిశ్రమైన అసలు
యిట్లుండగా॥ వేరుపాటుగలిగె నెందునాత॥ సందుదెల్పుదాని అందమె
త్తెదోకాని॥ బందమీదగొట్టి బట్టబయలు॥ ౪౯॥ కుడిపురషరూపంబు
యెడమస్త్రీరూపంబు॥ యాడసింగి శరెండు నాదులవియె॥ స్వరపరిక్షనుబ
ట్టి చెలరేగినంతయే॥ గానవచ్చుముగకుక పటమేమి॥ ౫౦॥ వేదాంతమన్నందు
నెలకిమిముగన్నందు॥ మొట్టమొదటబుట్టు మొలక సగదు॥ అడిగినందుమ
దికి ఆనందమైనందు॥ జగమునందుచూడ జన్మమొందు॥ ౫౧॥ అడిగినందు
కింత ఆనందమేకదా॥ అనుగవలసియుండె అడుగుమింక॥ అడిగినంత చెప్ప
లేనట్టివాడైనా॥ శ్రోచినంతవరకు శ్రోక్కులేలా॥ ౫౨॥ మనిమీమాత్రుం
డైన మర్మముదెల్పితి॥ రిమహినిబుట్టినందు మార్గమేమి॥ తిరుగవలసిన
ట్టి తీర్పులులేల్పుమా॥ చేయరానిదేము చేయుటమో॥ ౫౩॥ మొ
ట్టమొదటతప్పు మసలుచునున్నట్టి॥ జీవినితినరాదు జీవిగనుక॥ భ్రాం
టలేనజీవి బ్రహ్మంబుసమమవును॥ జీవితేనిగ్రాంతి జీవులెంచు॥ ౫౪॥
పాపపుణ్యములకును పాదుదెల్పితివయ్య॥ పాపనునిచేయ నాపాదుసేవె
దవిధక్షణలేని జీవెట్లునిలచునో॥ జీవులందువేరే జీవులేవో॥ ౫౫॥
జీవులివరములెంచి జీవిధక్షణజేసి॥ జీవినిలుపవలెను జీవనముగ॥
జీవినిలిపినెనుక జీవులగనవచ్చు॥ జీవితేనియెడల జీవులేలా॥ ౫౬॥
పంచభూతములను బరిగ్రహించుమని॥ చెప్పియుంటిరిగాదా చెవులవిం
టి॥ అయిదుగూడివక్కత్తున జీవిదిననిరి॥ జీవిగాకయింక జీవులెన్ని॥ ౫౭॥
స్త్రీరూపమునరెండు పురుషరూపమురెండు॥ రూపులేనిదివకటి రూడి

నైదు । విదమువక్కటాయె పదములుమూడాయె । జీవమునుజీవుల
యెనందు॥ ౧౮ ॥ మూడుజీవులన్న మూలముయెరిగింపు । మూటియం
దునున్న మూలమేమొ । సర్వజీవులనుమనుజు నాకారముకులొక్కు
కాకజీవులనగ కడదియేవో॥ ౧౯ ॥ మసలుచున్నదివకటి మసలుకున్నది
వగటి । మసిలిమసలకున్న మరియువకటి । మూడుజీవులన్న మూలమ
న్నదియిదియె । జీవినజీవి నిర్జీవులివయ్యె॥ ౨౦ ॥ మసలుచున్నదియేది మ
సలుకున్నదియేది । మసిలిమసలని దానిమర్మమేది । వివరించిదెల్పుమా
వినగోరినదిగితి । నాదువీనురాచ మీదుచాక్కు॥ ౨౧ ॥ రతులచేరుతు
వులు రంజల్లుభువీజీవి । రతిలేకరుతులు సజీవులవియె । రతిరుతులువిడ
నాడి రంజల్లుచున్న । నిర్జీవులనగవచ్చు నిజముగంటె॥ ౨౨ ॥ భక్షింప
వచ్చేది భక్షింపరాదేది । అక్షయముదెల్పునూ కుక్షికొరకు । పక్షమే
లనుజగము విక్షికునవలెనుండి । రక్షకు పుష్టైని కక్షయేలా॥ ౨౩ ॥
అంశలెచ్చుదగ్గు ఆలోచనెందుకు । జీవులైనయడల సజీవులైన । నిర్జీవు
లనుబట్టి సిద్ధిమిత్యంబున । పట్టిమింగవచ్చు పాపమేమి॥ ౨౪ ॥ భ్రాంతి
లేనిజీవి బ్రహ్మబుసమనునిరి । బ్రాంతివేనిదాని భావమేమి । బ్రాంతి
లేనియడల బ్రహ్మబుయూడనో । బ్రహ్మమనగదాని భావమేది॥ ౨౫ ॥
రతిరుతువులేనట్టి రాజ్యమందునకొన్ని । జీవులాయెనుచూడు జీవినీవే ।
అట్టిజీవై నెడల యెట్టిజీవై నను । పట్టిమింగవచ్చు పాపమేలా॥ ౨౬ ॥
యేవిధంబుచుచూడ వేదాంతమనుచుండె । యేరులన్ని యేకమబ్ధికడకే
అచలమందురుదాని అనుభవంబెట్టివో॥ అంతదెల్పువలయుకొంతగాక॥ ౨౭ ॥
రూపులేనిది కాదు యేపులేనిదికదా । మాపులేమనుమాట మరియులేదు
యెదగదుమెదలదు యెన్నాళ్లుజూచినా । వదలబుద్ధికాదు వసుధయం
దు॥ ౨౮ ॥ రూపుగలదుదురుయేపులేదందురు । విన్నమాటలెల్లా వింత
లాయె । యేపులేనిరూపుయే రూపుదెల్పుకొ । రూపులెన్నిగలవు రూఢి
గాను॥ ౨౯ ॥ రూపస్వరూపము రూఢిగావినునీపు । తస్వరూపమన్న
తానునీవె । చలనమచలములునీవె అచలచలనమునీవె । సదుదెలను
కుంటె ముందునీవే॥ ౩౦ ॥ రూపులెన్నిగలవు రూఢిగావినిపింపు । చలన
మచలమన్న సందుకొరకు । అందమైన మచలమందురుగదధరణి । అం

దమేమిదీని సందుగనక॥ ౭౦ ॥ మాతప్రితులు రూపుమర్మస్వరూపమే ।
 తస్యరూపమసివే తత్త్వమిదియే । మూడురూపులన్న మూలముగను
 నీవు । చలనమచలమన్న సందుగదియే॥ ౭౧ ॥ అచలమన్నదాని అను
 భవంబిదియని । చెప్పమిట్లినాడు చెప్పలయండు । పరిపూర్ణమన్నదే
 పాదుదెల్పుమావేగ । పట్టుగానుదాని గుట్టుయేమో॥ ౭౩॥ పరిపూర్ణ
 మన్నదే పలువిధంబులనుండు , విధములన్ని నెక్కవిధముజూడ ! రాక
 పోకలందు రాజహంసలులెక్క । పూర్ణమైనయెడల పూర్ణమవును ॥
 ౭౪॥ అచలపరిపూర్ణంబు లసత్తై ననవికాపు , అమనస్కమన్నదే అస
 లుననిరి । సాంక్యతారకమన్న సాంగత్యమనుదెల్పు । రాజయోగము
 నకు రాజునీవు॥ ౭౫॥ నోరుకనులువరకు లోకమంతయుకదులు । సాం
 క్యమనగదాని సారమేమి । సాకారమున్నంత సాంక్యమేనని గనుమి ।
 తారకంబుకొంత తరచివినుము॥ ౭౬॥ తారకంబెరుగను తరచనేనెరుగ
 ను । తత్త్వవేత్తనాడు తరముగాడు , తారకంబన్నది యేరకంబన్నది ।
 నీదు నాదారకము నిజముదెల్పు॥ ౭౭॥ తారకంబన్నదే తారకములై
 నది । యితరరకములేమి యెంచబోకు । తారకంబన్నదే తనరకంబనిగ
 నుము । భ్రాంతితారకంబు తనురకంబు ॥ ౭౮ ॥ అమనస్క మన్నది
 అదికూడ దెల్పుమా । విన్నవరికు విమ్ము విడచిపెట్టా , కన్ను
 లోర్వజాల కడసారి జన్మ నా । విన్నవంబులకును విసుకబోక ॥
 ౭౯ ॥ అమనస్కమన్నదే అంధకారంబనుమి । ఆపైనిగలదన్న విన్న
 నున్నా । అవ్వుదరిశనమదియే ఆకరన్నది అదియే , రాజయోగమది
 యే రాజుపోకు ॥ ౮౦ ॥ రానిపోని దానిరిహస్యము దెల్పుమా । వి
 నగనాశ్చర్యంబు వింతదోచె । రానిపోని దాని రాకపోకలుయెట్లు ।
 రాజయోగులకును రాకలెట్లు ॥ ౮౧ ॥ వీనులున్నవరకు వినుటమాత్ర
 ముగాదు । కన్నులున్నవరకు కనుటగాదు , నాసికంబుకట్టి నడతలెరిగి
 నవెనుక । ఆత్మయంతొనన్నదమనస్కము ॥ ౮౨ ॥ మొట్టమొదట
 లాగు చిట్టచివరిలాగు । నట్టనడుమ నుండునడతలేమో । శాస్త్రసమ్మత
 సమ్మతముగా । చెప్పగోరితిసయ్య । కోపగింపబోక కొరతదీర్పు ॥౮౩॥
 నట్టనడుమనువుండే నడతలడిగితివికను , అడుగకుండ చెప్పనలవికాదు

యేధర్మమడిగితే ఆధర్మమేగాని । వరసలేను దానికసలులేదు ॥ ౮౪ ॥
 పడుశాస్త్రములువల్ల సార్ధకంబేమిటో । చెప్పవలెనుదానిగుప్తమెల్లా
 అసలుగాని వాటిననుసరించితినిని , ఆత్మలోన ఆస్యమాడబోకు ॥ ౮౫ ॥
 అసలుగావనరాదు అసలవియెననరాదు । అసలుగన్నవారికసలుకసలు
 అసలుగానకుంటే అసలేదిసిసలేది । అసలేలేనియెడల అసలునివియే
 ॥ ౮౬ ॥ గుళ్ళుగోపురములు గోవిందునామంబు । పుల్లమదరగాను తె
 ల్లవార ॥ యెల్లపూజలుజేసి యేమిఫలమందెదరో యెరుకజెప్పవయ్య
 వేమకలరా ॥ ౮౭ ॥ పూర్వకృతమువల్ల పుడమిలోపుట్టిరి । పుణ్యాత్ము
 లై మళ్ళపుట్టుకొరకు । అట్టిపూజలుజేసి ఆనందమొందెదగు ఆత్మవిద్య
 గాదు అందమిలను ॥ ౮౮ ॥ అష్టాంగయోగముల్ । నిష్ఠలుచే కొందరె
 ప్పిసమిప్పినిలయెల్లదిరుగ । కష్టసుఖమేమిటో కర్మవశమేమిటో । స్పష్ట
 ముగను దానినష్టమేమో ॥ ౮౯ ॥ అసలుదందకదాని నందందుశాకలే
 అష్టయోగములందు నష్టమేమి । లేదుగాని దానివల్లలాభములేమి । ముం
 దుగాని ముఖ్యమిందులేదు ॥ ౯౦ ॥ హరికథలుచేకొంద రానందమొందె
 దరు । అందుఫలితమేమి అరసిచూడ । సంకుదెల్పుదానిఅందమంతయు
 విందు । యింకగామేమిమ్ము నడుగుచుండు ॥ ౯౧ ॥ హరికథలుచేకొంత
 అరమవునుదక్కర్చు । కాని సుకర్మదదికాదు కాదు । పుదరపోషణకు
 నై పృథివీచనువరులైరి పుట్టిగొట్టుటకును పూజకాదు ॥ ౯౨ ॥ కాశి రా
 మేన్రముల్ కాసులువ్రయపెట్టి । పూటకూళ్ళకుబోయి పుణ్యమనుచు
 నోటికట్టును గట్టినోములునోచిన । వారిఫలితమేమివనుధయందు ॥ ౯౩ ॥
 కాళ్ళతీపులుబుట్ట కాసులువ్రయపెట్ట । పూర్వకృతమట్లుగా పృథివీయం
 దు కాని ముక్తికియిందు కాసింతయనగు లేకమైననందు లేదునందు ॥
 ౯౪ ॥ దానధర్మములచే దయశాలులందురు । అందుఫలితమేమి ఆ
 య్యచెపును । కొందరంధులైరి కొందరానందులై । పుండురయ్యయిల
 ను యిదియజెపుమా ॥ ౯౫ ॥ దానచున్నదివేరు ధర్మమన్నదివేరు । సం
 దుగానవలెను అందముగను । దానధర్మముసగుడు దాక్షిణ్యములువేరు
 ద్రవ్యమొక్కటైన దారివేరు ॥ ౯౬ ॥ అసందుదెల్పుమా ఆనందమా
 సంద । మొంది మిమ్ముకోరివేడినందు ॥ యెందునేమున్నదో యెరిగింపు

నేగమే , యిందుగాని చెవులనిందునందు || ౯౭ || అడిగినప్పుడుయివ్వ
మదిధర్మమనవచ్చు . యివ్వగోరి యివ్వదాననుమి దానధర్మమునం
దు ద్రవ్యమొక్కటిగదా . దారివేరుగాదథాత్రియందు || ౯౮ || ద్ర
వ్యవంతులు కొందరాద్రవ్యవంతులు యిందులేనివారు కొందరయ్య
వుండురయ్యా ధరను యెంచుచేతనోగదా . సంచుదెల్పవయ్య విండు
నయ్య || ౯౯ || పెట్టిపుట్టినవారు పెట్టుగొట్టినవారు . పెట్టగోరిపెట్టలే
నివారు . పెట్టవుండి పెట్టలేనట్టివారిట్టు . పుట్టరయ్యయిలను యిట్టుల
నుమి || ౧౦౦ || అహ శాబాషయ్య అవునయ్య నాయయ్య . యెంత
వారలయ్య యెంచిచూడ . యింకనిన్నెక్కటి పెంకిమాటడిగెద . శంక
చాయబోకు శంకదీర్చు||౧౦౧||యిన్నిగట్టికింకొక్కటి తరమైవుంటేనుపెం
కేదోవంకదో శంకలేల మనసుతృప్తిదీర మాటలాడకగాని మార్గమది
యుగాదు మనులకును||౧౦౨|| పరస్త్రిలగమనంబు పాపమందురుగదా
పట్టుగాను నాడుపామరంబు . యిట్టిమాటని మీరుగట్టిశాయగబోక .
గుట్టుదెల్పవలెను గట్టిగాను|| ౧౦౩ || తనయాలిచేష్టులు తాదెల్పుకుంటే
ను . పరస్త్రిలనగరాదు పాపమేది . తాతప్పులెరిగిన పరతప్పులెరుగని
అట్టివారికెల్ల గట్టితప్పు|| ౧౦౪ || గురుశిష్యులన్నట్టి గురుతడుగమరచిత ,
యిదియుదెల్పుమింక నడుగిబోను . అడిగినదంతయు ఆనందమాయెను ,
అడుగలేనుమిమ్ము నడుగ లేను|| ౧౦౫ || చెప్ప సక్యముగాని చెవుశిష్యుడు
మమా . లోకమేలగల్గు నోరుగురువు . వినచెప్ప లేనట్టి ముక్కుముఖ్య
ముగదా . కన్నులున్నవరకు కలనుజగము|| ౧౦౬ || మానంపుండై నె
డల మార్గమడిగితిగదా . యితరజీవులకును గతులుయేమి . సతులును
తులున్నట్టి సారమేయెరుగవు . మతులుగానలేవు మర్కమేమి|| ౧౦౭ ||
యితరమన్నది నీవేనీవన్నదితరమే . యిందుతప్పినెడల అందునీవే అం
దుదప్పినెడల యిందుననీవన్న . సందుగానవలెను మందమిడచి|| ౧౦౮ ||
అందుదెల్పుమా ఆనందమానిక . అందునిందునన్న అందమేమో .

యిందునందున వక్కడై నందు సందేహో , అందమంతదెల్పు ముం
దుగా నె॥౧౦౯॥ యిందు జేసినతప్పు లందులనుభవమందు । శిక్షలనగానదే
సృష్టిలోనశిక్షదీరినవెంటసిప్పినవేనంట,తంటదీర్పుమంటగతుకంటా॥౧౧౦
సరిమిమ్ము యింకొక్కశాస్త్రసమ్మతమైన । మాటనడుగబోయి మరచి
యుంటి । యెప్పిసమిప్తన్న యెద్భావయెట్లనో । తద్భావమెట్లనో తత్వవే
త్త ॥ ౧౧౧॥ యెప్పిసమిప్తన్న దేలోకమునలేదు । పైపురాదుదాని ముప్పు
గాని । కుడియెడమలున్నట్లు కూడియున్నదెకాని । వక్కణింపరాదు వ
క్కనాడు॥ ౧౧౨॥ తల్లిదండ్రులు సన్నతమ్ములుచెల్లెండ్లు । ఆలిలక్కన్న
ట్టి అర్థమేమి । శ్రద్ధతోనుదెల్పు ఆశ్రద్ధశాయకు । అంతరాత్మ నీదుమి
తలన్ని ॥ ౧౧౩॥ సంతకూటంబన్న సంసారమందున్ను । సారమన్నదున్న
సాగదున్ని । యిల్లువల్లుమరచివల్ల జూచినవల్ల । కల్లగాని వీరలెల్లనిజ
మా॥ ౧౧౪॥ కైలాసమని బ్రహ్మపట్నమందురుగదా । వైకుంఠమన్న
దేవైవునుండు । వరసజెప్పుమునీదువరహాలుమాటలు , మూటగట్టుకుం
దుముద్దులాడా॥ ౧౧౫॥ భ్రమగల్గుచోటనే బ్రహ్మపట్నంబుండు । కై
లాసమన్నదే కదలుచుండు । యోనికుంటకుబోవకుంట వైకుంఠము ।
వరస మూడుగలసి యాకముండు॥ ౧౧౬॥ వేదాంతమన్నందు
యేమిలేదన్నందు । మిమ్ము నడిగినందు మీదిసందు । విన్ననందు
మదిని ఆనందమేమందు । దాసునందుమీకు దాసవర్యా॥ ౧౧౭॥
లేదన్నదేమీదు మీదన్నదేకిందు । కిందుమీదుదెలసిన మందమి
డచి । అందమైనదాస మందిలో సివిట్లు । సందుదెలియనట్లెసంచ
రించు॥ ౧౧౮॥ అందమేమెరుగను సందులేమెరుగను , కిందుమీ
దుదెలియ నందుడయ్య । చేరిమిమ్మడిగితి చెప్పిరినామనము । సాక్కి
యుంటిమీకు చిక్కితయ్యా॥ ౧౧౯॥ చొక్కుటమనకేల చిక్కుటమన
కేల , సరిసమానముగదా సరసమిదియు , యితరులెవ్వరిట్టి హితవు
లుకోరిన ! కోరినట్టివారి కితవులవునా॥ ౧౨౦॥ సతములులేనట్టి యి

తప్తలుమనకేల । యితరులెవ్వరన్న సతములేల । దాసులమీరు మీ
 దాసోహకునినేను । దాగియుండనాను దాపుమీరు॥ ౧౨౧. ద్విపద.
 వినుసాహోదరసీకు వినుపితునెకటి । యిత్తు లేనిదిపంట విశ్వము
 తయును । పంచభూతములాయె ప్రాపంచమాయ । యిత్తు లే
 నననరుల కితవుగాబోదు । యిత్తున్నదనునూట వినుపిపవలెను । మ
 త్తుచేజగమంత మరచియున్నదియె । మత్తుమరచినవారు మహనీయులై
 రి । యిదిముముక్షత్వంబు యిదియెఅయిక్యంబు । యివిగాక వేరొకటి
 వినుచుయిటుపైని । వేదాంతమన్నదె వెర్రిభ్రమగాని । ఆదిలేనిదిదాని
 పాదుయేలేదు । పామరత్వముచేత పలువిధంబులను । పరికించిచూడగా
 ప్రబలమైవున్న । వేదశాస్త్రములనే వెతలుకొన్నాళ్లు । కతలుచేకొ
 న్నాళ్ళు కలియుగంబునను । సతిసుతులుచుట్టాలు సంతకొన్నాళ్ళు । యీ
 రీతియాయుర్వి యుగప్రమాణంబు । జరిపేటినానిో జాలికొందరును ।
 మొదియీజగమందు నుండులేకాని । అచలప్రభానంబు ఆత్మనూహిం
 చి । అంతరాత్మనియందు చింతనూహించి । చింతచేకొన్నాళ్ళు వింత
 లనుజూచి । వింతలన్నియుఁబాచి అంతులేదనుచు । విరివీగుచుకొండ
 రెరులై పోయే । విశ్వమందున్నట్టి వింతచింతలను । వంతువంతులు
 గానె అంతుయిదియనుచు । ఆనందమునుబొంది అంతమిదియనుచు ।
 అంతమన్నటుపైని వింతేమిలేదు । వింతచింతలుఅంతు అంతమంతయు
 ను । యింతియేకానియిక యెంతోలేదనుమి । పుట్టిగిట్టడమనగ పూర్వ
 జన్మనగ । ముందుదికముందనగ యిందుదిదిననగ । పాపపుణ్యములనగ
 పరమాత్మయనగ । సందుగనుమన్నట్టి సందదేకాని । అందమేకలియుగ
 ప్రభండమేకాని । నేనన్నసీవన్న నిజమొన్నదన్న । పున్నదిపున్నదే యు
 గయుగంబులను । నీవునేనొకత్తైతె నిజమనగవలెను । కానిరతిరుతుల
 చే కపటంబుగలదు । పోతుపెంటికిమధ్య పేరొకటిగలదు । యిత్తది
 యె స తదియె సా తదియెగనుమి । మొ తమె జగమంత మోయుట

ననుమి । వృత్తదేననుగనుమి అత్తివృన్నదియె । లోబయలుయాకమై
 లోకచుతయును । యేలికై వృన్నది యోగులందరికి । వచ్చిపోయెటి
 వారి కసలదియుగాదు । రానట్టివారికి రహస్యమేయిదియు । యిదిగాక
 యింకొకటి యిహముందుగలను । నానాభ్రమముచేత నరుడగురుడనుచు
 కారణంబనికొంత కాలంబుగడువ । సాంక్యతారకమనుచు సాధనంబు
 నుచు । అమనస్కమనికొంత ఆనందమునను । అచలమనికొంద రానం
 దులై ధరను । పరిపూర్ణమనికొంత పలువిధంబులను । యెట్టిగాకను
 సమిష్టమనుచుకొందరును । తల్లకిండుగబుట్ట తప్పగానకను । తలముంద
 మొలముందయని తర్కమునను । తంతుజరుపుటగాని తార్కాణమేది
 అంతుగనుగొనువారి కసలెట్లనంగ । సాకారమున్నంత సాంక్యమేన
 నుమి । తనునక్కటన్నదే తారకంబనుమి । అత మింతేనన్న
 దనునస్కమనుమి । అభిమానముగిగితే అచలమనిననుమి । లోబైలు
 సమమైతె లోభమేమికను । పరిపూర్ణ మన్నదే పట్టశక్యం
 బా । సాకారములనున్న ఆకారమిదియు । యెట్టియచ్చటజూడ యేర్పా
 టులాయె । కాక సమిష్టన్న కడసాగిమాట । తలమొలకుముందుగా త్వం
 పదంబనుమి । యారీతిజరుపుట యుగప్రమాణంబు । కానివారితొనీకు
 కలహమికనేల । బుద్ధివంతులతోడ విద్విశాయకను । జాగ్రత్తై జగమం
 తభావీవుచుండు । అగ్నిగినుగుకునీవు ఆసించినందు । మర్మమేమియులేక
 మార్గమనియున్న । వృన్నంతజెప్పితిని యిటు పైనినున్న ॥ ౧౨౨ ॥ ద్విపద.
 అయ్యనామనవకటి ఆలింపుమన్న । అన్నయ్యవనరాను ఆన రాత్పరుడా
 నరుడవు గురుడవు నరహరేసివు । యేజన్మమునోట్లి యెంచిజేసినదో ।
 యీజన్మమందునయివెవానవట్లి । సన్యాసిదాసులై సద్గురేణుడవు నిల
 చియున్నందునీ నలపునేగోరి । పొటిని మీవల్ల యలమర్మమెల్లా ।
 దంటబాయగలేను దైవమేమీరు । వినిపించెనంతనే వింటిసరిగాని ।
 అసలుదెల్పితిరినా కానందమాయె । మీరన్నమాటకు మీదసు

న్నన్న । ఆసందుదెల్పుమా అనందమవును । యిష్టండుగాదాని
 అందమేనుయ్యా॥౧౨౩॥ ద్విపద. ఆయ్యయో నేనెన్ని యేకచిజెప్పినను ।
 అనుమానమేగాని అనందమేది । ధరనుపోతాబత్తు లప్పులన్నామి ।
 అడిగినందుననేను అనంద మొంది । నాశిష్యసమముగా నలువిధంబులను
 నేనెరిగినంతనే నీకెరింగించి । సరిసమానముగానే సగ్గోష్టి యిదియు ।
 స్వస్థజాగ్రత సుఖు ప్తస్థలనుయోచి । యహమన్న పరసున్న అయిక్యమ
 న్నదియు । ఆఘాతీయందానే యీచూడుగనుమి । యోచించినంతకు
 యోగాలుగలవు । యోగాలెఱుఁగు యారోగాలుకొంపా । రాగాలు
 చేతనే రాపాడుగాని । రాకపోకలుగట్టె రహస్యమెగుగనుగా । కాబ
 ట్టియిటుపైన కాసంతయయిన సందేముచంక సహజస్మయముమి । సందేహ
 వేమనకు సర్వకాలంబు । నా కారములయందు సంచరించునుగాగ్రనుకయి
 టుపైసివుగడియమాత్రంబు । వేరొక్కటున్నదని యోచించబోకు॥౧౨౪॥
 గీ॥ తెల్లవారగానే తొలిశరణుమీకెప్పుడు అంకునందద నుచునించువ్రా
 ప్తి । సందుదెల్పినట్టి సద్గుడుడ వేసివు । వ్రుంతురయ్య గురువులెందరైన॥
 ౧౨౫ ॥ ఆయురారోగ్యముల్ అయిశ్వర్యములమొంది । అయిక్యపదవిగ
 నుమి అంతమునకు । సంతకూటమునున్న స్వంతభుద్ధులుమాని జ్ఞానమ
 న్నదాని జ్ఞాపకమున॥ ౧౨౬॥ చెప్పవింటిగాని చెపులపండువుగాను ।
 లేచినెళ్ళబుద్ధిలేవబోదు చేయుబట్టిలేవదీయ । గోరితినయ్య చంట్టి
 పిల్లవలెను చంకపట్టి ॥ ౧౨౭ ॥ లేచినెళ్ళుమికను లేతబుద్ధిది
 గాను । గాఢమైనదనుచు గారవిప్తి । పెద్దలన్నయెడల రద్దిశా
 యగబోకు । కొద్దివారలయిన నద్దికెకను ॥ ౧౨౮ ॥ వచనము.
 అయ్యా యీప్రపంచనడతలు అనేకవిధములు. వేదశాస్త్రములు అనే
 కవిధములు. పెద్దలమాటలు అనేకవిధములు. మీరుచెప్పినది నకవిధ
 ము యీనాలుగువిధములలో యేవిధముజూచిన అచంచము. కాబట్టి మీ
 రుచెప్పినప్రకారమే నిశ్చయించుకుంటిని. కాని యితరములేదు. ॥౧౨౯॥

వచనము. స్వరేకాని ఆమాటలనబోకుమా యేమంటే యీ ప్రపంచతంత్రం గ్రహించుటమే అంత. వారే పెద్దలు అంత గ్రహించుటమే అంత ముకాని వేరేలేదు || ౧౩౧ ||

సహజాదర సంభాషణ సంపూర్ణము.

